

T.C.
BURSA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990
KARAR NO : 2023/1394

DAVACILAR : 1- VASFİYE TÜLAY YÜKSEL
2- REŞAT KENGİL
3- ASUMAN KENGİL
4- AYŞE OFLUOĞLU
5- LEYLA KEĞAZ
6- AHMET BAHADIR ILGIN
7- ÖZLEM MORGÜL
8- YASEMİN FAZLACA
9- MEHMET KARAAHMETOĞLU
10- KADİR BAŞKAN
11- HAKİM MENTEŞ
12- LALE DONDURMACIOĞULLARI
13- SABRİ KARAÇAM
14- NUSRET ERKAN MENTEŞ
15- MAKBULE BUDAK ÇALIŞKAN
16- İREM TÜNAY
17- HASAN TÜRK
18- MERTHAN ÖZCAN
19-ARİF EKİM

VEKİLLERİ : AV.
AV.
: 20- TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

VEKİLİ : AV. ZÜHAL SİRKECİOĞLU DÖNMEZ
-UETS[16001-00858-92394]
: 21-
] 22-
]

DAVALI : ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
-

VEKİLİ :

MÜDAHİL : YALOVA KOMPOZİT VE KİMYA İHTİSAS ORGANİZE SANAYİ
BÖLGESİ (Davalı yanında)

VEKİLİ : AV.

DAVANIN ÖZETİ : Davacılar tarafından; Yalova İli, Çiflikköy İlçesi, Taşköprü Mevkiinde,

T.C.
BURSA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

Yalova Kompozit ve Kimya İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmesi planlanan Yalova Kompozit ve Kimya İhtisas Organize Sanayi Bölgesi (YALKİM OSB) Projesi hakkında davalı Bakanlıkça verilen 11.11.2020 tarih ve 6088 sayılı Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu (ÇED Olumlu) kararının iptali istenilmektedir.

DAVACILARIN İDDİALARI : Davacılar tarafından özetle; daha önce verilen ÇED Olumlu kararının yargı kararıyla iptal edildiği ve kararın kesinleştiği, dava konusu işleme esas ÇED Raporunun sağlık koruma bandı bakımından yetersiz olduğu ve bu durumun kesinleşmiş yargı kararıyla ortaya konulduğu, sağlık koruma bandının en az 40 kilometre olması gerektiği, dava konusu OSB ile bitişikteki tarım alanlarının sanayi baskısı altına sokulduğu, sanayiye açıldığı ve yok edildiği, DowAksa'nın 304 ada 1 parselde yapmayı planladığı kapasite artışı ve yeni tesislerin ÇED Raporunda değerlendirmeye alınmadığı, kümülatif etki değerlendirmesinin bu yönüyle eksik ve hatalı olduğu, 2017 yılında hazırlanan ÇED Raporunda toplam NOx emisyon değerinin 249,5551 kg/saat olarak, son hazırlanan ÇED Raporunda ise bir kısım kapasite artışları hesaplara dahil edilmesine rağmen 238,24 kg/saat olarak belirlendiği, kapasite artmasına rağmen düşen değerlerin bile Yönetmelikte belirtilen değerlerin çok üzerinde olduğu, bölgenin yeni kirletici sanayi kuruluşlarını kaldırabilecek durumda olmadığı, çevre ve halk sağlığının tehdit altında olduğu, önceki ÇED Raporlarında yer aldığı halde davaya konu ÇED Raporunda OSB'nin askeri havaalanı uçuş konisi içinde yer aldığı belirtilmediği, bu konuda değerlendirme yapılmadığı, kurum görüşünün alınmadığı, ÇED Raporunun deprensellik yönünden eksik hazırlandığı, deprem sonrası oluşabilecek tsunamiler konusunda hazırlatılan raporda belirtilen dalga yüksekliği ile ilerleme mesafesinin tarihsel deprem kayıtları ve deprem raporları ile çelişki içinde olduğu, kabullerin ve tsunami hesaplarının gerçekçi olmadığı, AKSA çevresindeki tankların çoğunun yüzer tavan tipi olduğu ve sızdırmazlığı yüzer tavan kenarındaki contalar sayesinde sağladığı belirtilmiş ise de, deprem veya benzeri darbeler sonucunda yüzer tavan yapısı veya kenarındaki contaların zarar görüp içindeki tehlikeli kimyasalların sızdırma ihtimalinin gözardı edildiği, OSB'nin endemik, nadir ve nesli tehdit altında olan bitki türleri yönünden ÇED Raporunda belirtilen önlemlerle ilgili bir taahhüdünün bulunmadığı, işlemin hukuka aykırı olduğu öne sürülmüştür.

DAVALININ SAVUNMASI : Davalı idare tarafından özetle; usule ilişkin olarak, davanın ehliyet yönünden reddi gerektiği, esasa ilişkin olarak ise, dava konusu ÇED Olumlu kararının hizmetin gerekleri, kamu yararı ve bu arada çevrenin korunması prensipleri ile gerçekleştirilmesi planlanan proje arasındaki denge gözetilerek ve olması lazım gelen prosedür takip edilerek mevzuattaki usul ve esaslar çerçevesinde hukuka uygun olarak tesis edildiği, sağlık koruma bandı ile ilgili olarak Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığının 05.03.2017 tarihli yazısında, sağlık koruma bandı mesafesi hakkında değerlendirmeler yapıldığı ve ilgili hususların imar planına plan notu olarak işlenmesi şartıyla uygun bulunduğu ifadesine yer verildiği, bu kapsamda 1/1000 ve 1/5000 ölçekli imar planlarında sağlık koruma bandı mesafesi gösterildiği ve plan notu işlendiği, dava dilekçesinde tarım alanları yönünden yer verilen iddialarda isabet bulunmadığı, bölgedeki tarım alanlarında genellikle şeftali, kiraz ve elma üretimi yapıldığı, projenin tüm tarım alanlarına ve çevresine menfi bir etki meydana getirilmeden gerçekleştirilmesinin sağlanacağı, tarım alanlarına etkilerinin ve alınacak önlemlerin Nihai ÇED Raporunda değerlendirildiği, dava dilekçesinde hava kirliliği ile ilgili olarak yer verilen iddialara itibar edilemeyeceği, modelleme çalışması kapsamında oluşturulan senaryolar için hesaplanan değerlerin ve bazı bacalarda yapılan ölçümlerin Yönetmelik şartlarını sağladığı, askeri havaalanı ile ilgili inceleme ve değerlendirmeler ile proje sahasının deprensellik bilgi, paleosismoloji çalışmalar ve deprem sonrası tsunami etkisi bilgilerinin ÇED Raporunun ilgili bölümlerinde yer aldığı, tsunami raporunda beş farklı senaryo için simülasyon çalışmaları yapıldığı, çalışmada en kötü durum senaryosunda dalgaların kıyı şeridinden ancak 5,6-6 metre içeri gireceğinin tespit edildiği, kıyı şeridine ulaşan dalgaların 1 metrenin üzerinde olmayacağını

T.C.
BURSA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

öngörüldüğü, depolama tanklarının API Standart 650 ve API Standart 653 standartlarına uygun olarak tasarlandığı, İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından hazırlanan 2001-202/G ve VDC Tanklarının Zemin Koşulları ve Deprem Etkisinin incelenmesi hususlarına ÇED raporunda yer verildiği, proje alanı ve çevresinin ekolojik özelliklerinin ortaya konulması amacıyla çeşitli dönemlerde alanında uzman ekiplerce çalışmalar gerçekleştirildiği ve bunlara ilişkin raporlara ÇED Raporunda yer verildiği, işlemin hukuka uygun olduğu belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

MÜDAHİLİN BEYANI : Müdahil tarafından özetle; usule ilişkin olarak, davanın ehliyet yönünden reddi gerektiği, esasa ilişkin olarak ise, sağlık koruma bandı konusunun daha önce iptal gerekçesi olarak ileri sürülmesine karşın yargı kararlarında iptal sebebi olarak sayılmadığı, hukuka uygunluğunun kesin hükümle tespit edildiği, bu nedenle sağlık koruma bandı hususunun inceleme dışında tutulması gerektiği, dava dilekçesinde tarım alanlarına ilişkin ileri sürülen iddiaların davanın konusunu teşkil eden ÇED Raporu ile ilgisinin bulunmadığı, DowAksa'nın yeni proje alanının ÇED Raporunun sınırları ve kapsamı içinde olmadığı, ayrı bir ÇED süreci işletildiği, ayrıca söz konusu projenin kapasite artışlarının kümülatif etki değerlendirme kapsamına alındığı ve ÇED Raporunda tüm hesaplamaların buna göre yapıldığı, proje alanının arazi kullanımının sanayi olduğu, proje kapsamında tarım ve orman alanı kullanımının söz konusu olmadığı, ÇED Raporunda tarım alanları yönünden değerlendirmelerde bulunduğu, proje alanında faaliyet gösteren tesislerden kaynaklı kirletici emisyonların küresel debilerinin hesaplandığı ve Yönetmelikte belirlenen sınır değerleri aşan parametreler için modelleme çalışmaları yapıldığı, bu çalışma sonucunda ise Yönetmeliklere uygun olduğu belirlenen tepe noktalarındaki aşma sayılarının altında kaldığının görüldüğü, askeri havaalanına ilişkin iddianın daha önceki iptal davalarında da öne sürüldüğü ancak hiçbir davada iptal gerekçesi yapılmadığı, dolayısıyla bu konunun kesin hüküm nedeniyle incelenme olanağının bulunmadığı, kaldı ki ÇED Raporunun Yönetmeliğin 24-c maddesi hükmüne istinaden hazırlanıp onaylandığı, Yönetmeliğin 7 ile 14 madde arasındaki hükümlerden istisna olduğu, kurum görüşü alınması gerektiği hususunun Bakanlığın takdirinde olduğu, ÇED Raporunun deprensellik yönünden kapsamlı ve ayrıntılı bilimsel çalışmalar neticesinde elde edilen raporlarla donatıldığı, tsunami yönünden yapılan eleştirilerin dayanaktan yoksun olduğu, tank konusunun ÇED Raporu ve ekinde yer alan raporlarda çok ayrıntılı ve yeterli şekilde ele alındığı, endemik, nadir ve nesli tehdit altında olan bitki türleri yönünden ÇED Raporunda gerekli tedbir ve önerilerin getirildiği, işlemin hukuka uygun olduğu belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Bursa 2. İdare Mahkemesince, Mahkememizin duruşma yapılmak suretiyle verilen 22/03/2022 tarih ve 2020/1194 Esas, 2022/289 sayılı kararının temyiz edilmesi üzerine Danıştay Altıncı Daire Başkanlığı'nın 02/11/2022 gün ve 2022/3926 Esas, 2022/9141 sayılı kararı ile bozulması sonrasında bozma kararına uyularak dava dosyası yeniden incelenmek suretiyle işin gereği görüldü:

MADDİ OLAY :

Davacıardan TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, 6235 sayılı ve 3458 sayılı Kanunlara göre kurulan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'ne bağlı, yerleşik Danıştay içtihatlarına göre çevresel etki değerlendirmesi kararlarına karşı dava açma ehliyeti bulunan bir meslek kuruluşu; diğer davacılar ise, davaya konu projenin gerçekleştirilmek istendiği ilde ikamet eden ve yaşadıkları yöreye ilişkin dava konusu karara karşı dava açma ehliyeti bulunan gerçek kişilerdir.

Yalova İli, Çiflikköy İlçesi, Taşköprü Mevkii'nde yaklaşık 113 hektarlık bir alanda kurulu bulunan ve halihazırda içerisinde Aksa Akrilik Kimya Sanayi Anonim Şirketi, DowAksa İleri Kompozit Malzemeler Sanayi Limited Şirketi, AK-KİM Kimya Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi-Yalova Şubesi

T.C.
BURSA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

(Organik), AK-KİM Kimya Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi-Yalova Şubesi (İnorganik) yer alan Yalova Kompozit ve Kimya İhtisas Organize Sanayi Bölgesi (YALKİM OSB) tarafından, daha önce Akrilik Bazlı Elyaf ve Kompozit Ürünler İleri Teknolojik Malzemeler İhtisas Islah Organize Sanayi Bölgesi Projesi ile ilgili olarak 18.05.2015 tarih ve 3875 sayılı ÇED Olumlu kararı alınmış, anılan karara karşı açılan davada Bursa 1. İdare Mahkemesinin 21.12.2016 tarih ve E:2015/715, K:2016/1562 sayılı kararıyla, ÇED Olumlu kararın iptaline karar verilmiş, ancak Danıştay Ondördüncü Dairesinin 27.12.2017 tarih ve E:2017/1083, K:2017/7765 sayılı kararıyla, Mahkeme kararının bozulması üzerine dava dosyası Bursa 1. İdare Mahkemesinin 2018/435 sayılı esasına kaydedilmiştir.

Bu arada, Bursa 1. İdare Mahkemesinin anılan iptal kararı üzerine YALKİM OSB tarafından yeniden yapılan başvuru sonucunda Yalova Kompozit ve Kimya İhtisas Islah Organize Sanayi Bölgesi Projesi ile ilgili olarak 31.05.2017 tarih ve 4643 sayılı ÇED Olumlu kararı verilmiş, bu kararın iptali istemiyle de Mahkememizin 2017/938 esas sayılı dosyasında dava açılmıştır.

Mahkememizce yapılan yargılama neticesinde verilen 22.02.2018 tarih ve E:2017/938, K:2018/121 sayılı kararla, 31.05.2017 tarih ve 4643 sayılı ÇED Olumlu kararının iptaline karar verilmiş, ancak anılan karar Danıştay Ondördüncü Dairesinin 08.10.2018 tarih ve E:2018/1206, K:2018/5990 sayılı kararıyla bozulmuş ve akabinde İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 6. İdare Dava Dairesinin 18.12.2018 tarih ve E:2018/2062, K:2018/1884 sayılı kararıyla, söz konusu dava ile Bursa 1. İdare Mahkemesinin E:2018/435 esasına kayıtlı dava arasında bağlantı bulunduğu ve bağlantılı dosyaların görüm ve çözümünü konusunda Bursa 1. İdare Mahkemesinin yetkili kılınmasına karar verilmesi nedeniyle dava dosyası Bursa 1. İdare Mahkemesinin 2019/13 sayılı esasına kaydedilmiştir.

Öte yandan, bozma kararı sonrasında verilen Bursa 1. İdare Mahkemesinin 12.02.2019 tarih ve E:2018/435, K:2019/109 sayılı kararıyla, 18.05.2015 tarih ve 3875 sayılı Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu kararının yeniden iptaline hükmedilmiş ve Mahkeme kararı Danıştay Altıncı Dairesinin 10.10.2019 tarih ve E:2019/13372, K:2019/9074 sayılı kararıyla onanarak kesinleşmiştir.

Bursa 1. İdare Mahkemesinin 18.04.2019 tarih ve E:2019/13, K:2019/379 sayılı kararıyla ise, 31.05.2017 tarih ve 4643 sayılı ÇED Olumlu kararının iptaline karar verilmiş ve Mahkeme kararı Danıştay Altıncı Dairesinin 10.10.2019 tarih ve E:2019/16520, K:2019/9076 sayılı kararıyla onanarak kesinleşmiştir.

Bunun üzerine, YALKİM OSB tarafından dava konusu Yalova Kompozit ve Kimya İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Projesi ile ilgili ÇED Başvuru Dosyası hazırlatılarak davalı idareye başvuru yapılmış, Bakanlıkça söz konusu projenin Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin EK-1 Listesinin 33. maddesinde kapsamında bulunduğu değerlendirilmiş ve proje ile ilgili İnceleme Değerlendirme Komisyonu oluşturularak ÇED Başvuru Dosyası Komisyon üyelerine gönderilmiştir.

Komisyonun gelen görüş ve öneriler doğrultusunda projeye ilişkin olarak ÇED Raporu Özel Formatı ve ÇED Raporunu hazırlayacak çalışma grubu belirlenmiş ve durum Bakanlığın 03.02.2020 tarih ve E.27936 sayılı yazısıyla, proje sahibi ile Bakanlıkça yeterlik verilmiş kuruluşa bildirilmiştir.

İlgili kuruluş tarafından ÇED Raporu Özel Formatı esas alınarak hazırlanan ÇED Raporu Bakanlığa sunulmuş, İnceleme Değerlendirme Komisyonu tarafından yapılan çalışmalar sonucunda ÇED Raporuna son şekli verilmiş ve Bakanlığa sunulan Nihai ÇED Raporu 10 gün süreyle halkın görüş ve önerilerini almak üzere ilan edilmiştir.

Proje sahibi tarafından Nihai ÇED Raporu ve eklerinin taahhüdü altında olduğunu belirten taahhütname verildikten sonra söz konusu proje hakkında dava konusu 11.11.2020 tarih ve 6088 sayılı ÇED Olumlu kararı verilmiştir.

Bakılan dava; 11.11.2020 tarih ve 6088 sayılı ÇED Olumlu kararın iptali istemiyle açılmıştır. Mahkememizin 22.03.2022 tarih E:2020/1194, K:2022/289 sayılı kararıyla davanın reddine karar verilmiş, bu kararın temyiz edilmesi üzerine Danıştay 6.Dairesinin 02.11.2022 tarih E:2022/3926,

T.C.
BURSA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

K:2022/9141 sayılı kararıyla; *İdare Mahkemesince, tarafların iddia ve savunmaları, Nihai ÇED Raporunu hazırlayanların uzmanlık alanları ve bölgenin ve projenin özelliği de dikkate alınarak, dava konusu projenin çevresel etkilerinin ve bu etkilerin en aza indirilmesi için alınması gereken önlemlerin ÇED Raporunda yeterli şekilde değerlendirilip değerlendirilmediğinin, bu doğrultuda verilen taahhütlerin ve alınan önlemlerin teknik ve bilimsel açıdan yeterli olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla, biri çevre mühendisi olmak üzere, üniversitelerin ilgili bölümlerinden seçilecek yeni bir bilirkişi heyetiyle mahallinde yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılması ve bunun sonucunda düzenlenecek raporun incelenmesi suretiyle karar verilmesi gerektiği, Nihai ÇED Raporunun, bilirkişi oy ve görüşüne dayanmaksızın, İdare Mahkemesince incelenmesi suretiyle verilen davanın reddine ilişkin Mahkeme kararında hukuki isabet bulunmadığından bahisle bozma kararı verilmiştir.*

İLGİLİ MEVZUAT :

2872 sayılı Çevre Kanununun 10. maddesinde, gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmelerin, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlü olduğu, Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemeyeceği, proje için yatırıma başlanamayacağı ve ihale edilemeyeceği. Çevresel Etki Değerlendirmesine tâbi projeler ve Stratejik Çevresel Değerlendirmeye tâbi plân ve programlar ve konuya ilişkin usûl ve esasların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Bu hükme dayanılarak hazırlanan ve 25.11.2014 tarih ve 29186 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 4. maddesinde, Çevresel etki değerlendirme (ÇED): "Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalar"; Çevresel etki değerlendirme raporu: "Ek-1 listesinde yer alan veya Bakanlıkça "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gereklidir" kararı verilen bir proje için belirlenen Özel Formata göre hazırlanacak rapor"; Çevresel etki değerlendirme olumlu kararı: "Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hakkında Komisyon tarafından yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun belirlenmesi üzerine projenin gerçekleşmesinde çevre açısından sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararı" olarak tanımlanmıştır.

Anılan Yönetmeliğin 5. maddesinde, "Bu Yönetmeliğe tabi projeler hakkında "ÇED Olumlu", "ÇED Olumsuz", "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararlarını verme yetkisi Bakanlığa aittir. Ancak Bakanlık gerekli gördüğü durumlarda "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararının verilmesi konusundaki yetkisini, sınırlarını belirleyerek yetki genişliği esasına göre Valiliklere devredebilir." hükmüne, 6. maddesinde, "(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki bir projeyi gerçekleştirmeyi planlayan gerçek veya tüzel kişiler; Çevresel Etki Değerlendirmesine tabi projeleri için; ÇED Başvuru Dosyasını, ÇED Raporunu, Seçme Eleme Kriterleri uygulanacak projeler için ise Proje Tanıtım Dosyasını, Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurum/kuruluşlara hazırlatmak, ilgili makama sunulmasını sağlamak ve proje kapsamında verdikleri taahhütlere uymakla yükümlüdürler. (2) Kamu kurum/kuruluşları, bu Yönetmelik hükümlerinin yerine getirilmesi sürecinde proje sahiplerinin veya Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurum/kuruluşların isteyeceği konuya ilişkin her türlü bilgi, doküman ve görüşü vermekle yükümlüdürler. (3) Bu Yönetmeliğe tabi projeler için "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili teşvik, onay, izin, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez, proje için yatırıma başlanamaz ve ihale

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

edilemez. Ancak bu durum söz konusu teşvik, onay, izin ve ruhsat süreçlerine başvurulmasına engel teşkil etmez. (4) Bu Yönetmelik hükümlerine göre karar tesis edilmeden önce, projenin gerçekleştirilmesinin mevzuat bakımından uygun olmadığına tespiti halinde, aşamasına bakılmaksızın süreç sonlandırılır." hükmüne, 7. maddesinde, "1) Bu Yönetmeliğin; a) Ek-1 listesinde yer alan projelere, b) "ÇED Gereklidir" kararı verilen projelere, c) Kapsam dışı değerlendirilen projelere ilişkin kapasite artırımı ve/veya genişletilmesinin planlanması halinde, mevcut proje kapasitesi ve kapasite artışları toplamı ile birlikte projenin yeni kapasitesi ek-1 listesinde belirtilen eşik değer veya üzerinde olan projelere ÇED Raporu hazırlanması zorunludur." hükmüne, 14. maddesinde ise, (1) Komisyon tarafından incelenerek son şekli verilen ÇED Raporu, halkın görüş ve önerilerini almak üzere, Bakanlık ve/veya Valilik tarafından askıda ilan ve internet aracılığı ile on (10) takvim günü görüşe açılır. Bakanlıkça proje ile ilgili karar alma sürecinde bu görüşler de değerlendirilir. Bakanlık halktan gelen görüşler doğrultusunda, rapor içeriğinde gerekli eksikliklerin tamamlanmasını, ek çalışmalar yapılmasını ya da Komisyonun yeniden toplanmasını isteyebilir. Nihai ÇED Raporu ve eklerinin proje sahibi taahhüdü altında olduğunu belirten taahhüt yazısı ve noter onaylı imza sirküleri beş (5) iş günü içerisinde Bakanlığa sunulur. Kamu kurum/kuruluşlarından imza sirküleri istenmez. (2) Birinci fıkrada belirtilen belgeler, süresi içerisinde gerekçesi belirtilmeden sunulmaz ise, projenin ÇED süreci sonlandırılır. (3) Bakanlık, Komisyon çalışmalarını ve halkın görüşlerini dikkate alarak proje için "ÇED Olumlu" ya da "ÇED Olumsuz" kararını on (10) iş günü içinde verir ve bu kararı Komisyon üyelerine bildirir. Proje için verilen "ÇED Olumlu" ya da "ÇED Olumsuz" kararı Bakanlık ve Valilik tarafından askıda ilan ve internet aracılığı ile halka duyurulur. m(4) "ÇED Olumlu" kararı verilen proje için yedi (7) yıl içinde mücbir sebep bulunmaksızın yatırıma başlanmaması durumunda "ÇED Olumlu" kararı geçersiz sayılır. (5) "ÇED Olumsuz" kararı verilen projeler için "ÇED Olumsuz" kararı verilmesine neden olan şartlarda değişiklik olması durumunda yeniden başvuruda bulunulabilir." hükmüne yer verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME :

Yukarıda aktarılan mevzuat hükümlerine göre, Çevresel etki değerlendirmesi; gerçekleştirilmesi planlanan projenin, çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesi, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin belirlenerek değerlendirilmesi amacıyla yapıldığından ÇED Olumlu kararların iptali istemiyle açılacak davalarda, projenin çevresel etkilerinin irdelenmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda, uyuşmazlığın çözümünün özel ve teknik bilgiyi gerektirdiği anlaşıldığından 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinin yollamada bulunduğu 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 266. maddesi uyarınca Mahkememizin 30.12.2022 tarihli kararıyla mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiş olup, 25.05.2023 günü icra edilen keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda hazırlanan bilirkişi raporu, 25.08.2023 tarihinde Mahkememiz kayıtlarına sunulmuştur. Anılan bilirkişi raporu incelendiğinde özetle;

"YALKIM OSD, Yalova İli, Çiftlikköy İlçesi, Taşköprü Mevki sınırları içerisinde 113 ha'luk alanda kurulmuştur. Proje alanı, Yalova İli'ne yaklaşık 12 km, Çiftlikköy İlçesi'ne ise 6,6 km mesafede yer almaktadır. Faaliyet alanı İzmit-Yalova karayolunun kenarında olup, ulaşım karayolu ile sağlanabilmektedir. Proje alanı etrafında sanayi kuruluşları bulunmaktadır. Proje alanının kuzeyinde Marmara denizi, doğusunda Tavşanlı İlçesi, Topçular feribot iskelesi, batısında Taşköprü merkez mah., askeri havalimanı, güneyinde Kabaklı Köyü, bitişiğinde Taşköprü sanayi sitesi, güneybatısında Kılıç Köyü yer almaktadır.

25/05/2023 tarihinde Mahkeme Heyeti ile yerinde yapılan keşif incelemesinde taşınmaz üzerine kurulu üretim faaliyetinde fabrikalar ve enerji tesisleri, depolama tankları, idari binalar, peyzaj alanları ve araç park yerleri mevcut olup tüm üretim tesislerinin çalışır konumda olduğu, alanın tamamında yapılaşma yapılarak hiç boş arazi kalmadığı tespit edilmiştir.

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

YALKİM OSB içerisinde Aksa Akrilik Kimya San. A.Ş., Dowaksa İleri Kompozit Malzemeler San. Ltd. Şti., AK-KİM Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş.-Yalova Şubesi (Organik), AK-KİM Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş.-Yalova Şubesi (İnorganik) ve Erzurum Tekstil San. Ve Tic. A.Ş. Yalova Şubesi firmaları halihazırda kurulu durumdadır. Bu nedenle projenin yer alternatifi bulunmamaktadır. Genel olarak Kimya ihtisas organize sanayi bölgeleri, kıyı şeridinde; limanlara, denizyolu-karayolu-demiryolu entegre ulaşım sistemini sağlayacak şekilde kurulması hedeflenmektedir. İlave olarak YALKİM OSB'nin bulunduğu alan Çevre Düzeni Planlarında "Sanayi Alanı" lejantında yer verilmiştir.

5.1. ÇED Raporunun ilgili Ziraat (toprak-bitki) Bölümleri açısından değerlendirilmesi:

5.1.1. Alan ve Yakın Çevresinin Toprak Özellikleri;

*YALKİM OSB ve çevresine ait 1/100000 ölçekli 1938 sınıflama sistemine göre tanımlanmış taslak toprak haritası Şekil 2'de verilmiştir. Şekil 2'de görüleceği gibi tüm alan **I. Sınıf olarak sınıflandırılmıştır**. Tabansuyu seviyesinden kaynaklı II Sınıf olarak sınıflandırılan alan POTANSİYEL olarak (drenaj kanalları ile tabansuyu seviyesinin düşürüldüğü fiziki ıslah sonucunda) I. Sınıf niteliktedir. 5403 sayılı yasaya göre alan SULU MUTLAK TARIM ARAZİSİ niteliğindedir. Yasa gereği sulu mutlak tarım arazileri hiçbir şekilde amaç dışı kullanılmasına izin verilmemesi gerekir. Yasada yer alan KAMU YARARI ifadesi alternatif bulunmaması durumunda geçerli bir kavramdır.*

5403 sayılı yasaya göre sulu mutlak tarım arazisi olduğu ve çok önemli kamu yararı niteliğinde olup sürdürülebilir ekosistem ve doğal kaynakların korunması, toprak ve bitki sağlığı açısından ÜRETKENLİK VE VERİMLİLİK KAPASİTELERİ YÜKSEK ARAZİLERİN MUTLAK KORUNMASI GEREKEN TARIMSAL SİT ALANLARI olduğu gerçeğini göz ardı ederek bu alanın tarım dışına çıkartılarak amaç dışı kullanımına ve arazi degradasyonuna izin vermemesi gerekirdi.

Diğer taraftan Şekil 3'te görüleceği gibi OSB alanı aluviyal arazi üzerinde kurulmuş topoğrafik olarak %0-2 eğimli taşkın düzlüğüdür. Bu alanlar tüm dünyada %5 lik bir alan kapsamına rağmen tarımsal üretimin %30-40'nın sağlandığı çok önemli arazilerdir.

5.1.2 Arazi Kullanımı;

YALKİM OSB alanı arazi kullanım değişimi Google Earth 2003, 2012 ve 2022 yılı görsellerinde net olarak görülmektedir. Zaman içerisinde tüm alanların degrede edilerek yapılaştırıldığı görülmektedir.

*Arazi kullanım planlamalarının genel prensibi arazinin tüm paydaşlar arasında amaca uygun olarak paylaşılmasıdır. Arazi Kullanım Kabiliyet sınıflamasına göre I, II, III sınıf araziler mutlaka korunması gereken İŞLEMELİ TARIMA ELVERİŞLİ ARAZİLER dir. Özellikle VI, VII ve VIII sınıf araziler endüstriyel, kentsel gelişim alanları, rekrasyon alanları olarak kullanılması önerilmektedir. VI ve VII sınıf eğim sorunu olan alanlar ise mera ve orman olarak planlanması önerilir. **YALKİM OSB alanı mevcut haliyle II. Sınıf potansiyel olarak I. Sınıf nitelikte** olup hiçbir şekilde kentsel ve endüstriyel alan olarak kullanılmaması gereken arazilerdir. Unutulmaması gereken en önemli husus ENDÜSTRİYEL VE/VEYA KENSEL GELİŞİM (KAMU YARARI DAHI OLSA) ALANLARININ MUTLAKA ALTERNATİFLERİ VARDIR. ANCAK I. VE I. SINIF ÜSTÜN NİTELİKLİ TARIM ARAZİLERİNİN ALTERNATİFİ YOKTUR.*

5.1.3. YALKİM OSB Faaliyetlerinin Çevresel Etkilerinin Tarımsal Yönden Değerlendirilmesi;

Söz konusu ÇED raporu eklerinde Klorofil Değerlendirme Raporu, Toprak Koruma ve Arazi Değerlendirme Raporu başlıkları ile raporlamalar yapılmıştır. Raporlarda yapılan incelemeler sonucunda bilirkişi heyetinde şu şekilde bir görüş ortaya çıkmıştır. Toprak Koruma ve Arazi Değerlendirme raporunun rapor içeriği ile başlık birbirini tamamlamamaktadır. Bu çalışma bir toprak koruma ve arazi değerlendirme çalışması olmayıp bir durum değerlendirme çalışmasıdır. İkincil olarak örnekleme bilimsel bir metodolojiye göre yapılmamıştır. Toprak çok dinamik bir varlık olup çok kısa mesafelerde bile çok hızlı değişkenlik gösterebilmektedir. Özellikle kirlilik durumlarının belirlenmesinde Teferans olarak toprağın üzerinde olduğu ANA KAYA, ana kaya yoksa ANA MATERYALDEN alınan

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

örnekle yüzey toprağından alınan örnek sonuçları karşılaştırılarak zenginleşme olup olmadığı belirlenir. Bununla ilgili çeşitli indeksler kullanılmaktadır.

Bilindiğı gibi toprak sistemine ağır metaller, antropojenik kirleticiler ve/veya kayaçların ayrışması sonucu ulaşmaktadır. Kayaçların mineralojik bileşimlerine bağlı olarak içerdikleri ağır metal miktarı ve çeşitliliğı farklılaşmaktadır. Çevre koruma ajansı (EPA) Cr, Ni, As, Cd ve Pb gibi ağır metalleri doğadaki en toksik metaller olarak tanımlamaktadır. Bir kirleticinin şiddet seviyesini üç faktör belirler; kimyasal yapısı, konsantrasyonu ve kalıcılığıdır. Ağır metaller, jeolojik materyallerin ayrışmasıyla toprakta eser element olarak bulunan kirleticilerden biri olarak kabul edilmektedir. Metal iyonları toprakta kalmakta ve biyodegradasyona uğramamaktadır. Ağır metaller, antropojenik faaliyetler ve sanayi devrimi sonucu topraklarda hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır. İzin verilen sınırları aşan ağır metal konsantrasyonları ciddi bir ekolojik felakete ve özellikle çocuklarda daha fazla olmak üzere şiddetli sağlık sorunlarına neden olmaktadır. Giderek artan şekilde besin zinciri ile ağır metallerin insan vücuduna taşınması potansiyel sağlık tehlikelerine ve ölümlere neden olmaktadır.

..... **ÇED dosyasında yer alan raporda bu indekslere yer verilmemiştir.** Bununla birlikte toprak örneklerinin kıyaslanması için alınan referans noktasının (Şekil 7) uygun olmadığı görülmektedir. Bu tür değerlendirmelerde aynı anamateryal üzerinde oluşmuş ve çevresel etmenlerden en az etkilenmiş alandan alınan örnekler referans olarak kullanılır. Bu çalışmada referans noktası çevresi yerleşimlerle çevrilmiş ve kentsel emisyonlardan (özellikle fosil yakıt) çok fazla etkilenmiş ve etkilenmeye devam eden bir noktada olması nedeniyle uygun değildir. ÇED raporu sayfa 202 deki jeoloji haritası ve stratigrafi haritası incelendiğinde OSB alanının güaterner yaşlı aluviyal depozitlerle Pliosen ve Miosen yaşlı sedimenter kayaçların yer aldığı birimler üzerinde kurulduğu görülmektedir. Ouaterner yaşlı aluviyal topraklar büyük oranda pliosen ve miosen yaşlı sedimenter kayaçlardan oluşan toprakların taşınması ve depolanması ile oluşmuştur.

Jeoloji ve topoğrafik harita birlikte değerlendirildiğinde OSB alanı ve çevresi toprakların ağır metal içeriklerinin kıyaslanmasında atmosferik emisyonların ne kadar etkin olduğunu T4 ve T5 örneklerinin (eğimli yamaç arazide yer almaktadırlar) analiz sonuçlarının diğer örneklerle kıyaslanması açıklamaktadır. Özellikle hakim rüzgar yönü dikkate alındığında OSB alanı kaynaklı atmosferik emisyonların (meyvecilik nedeniyle tarımsal etkide söz konusudur) T1, T2 ve T3 nolu örnekleme noktalarındaki topraklarda bazı ağır metal konsantrasyonlarının limit değerleri yakalaması ile açıklanabilir.

ÇED raporu sayfa 284; Tablo 73 incelendiğinde Yalkim OSB ye yakın T1,T2 ve T3 nolu örnekleme noktalarından alınan örneklerde **ağır metal içeriklerinin diğer noktalarla kıyaslandığında oldukça yüksek olduğu görülmektedir.** Bazı ağır metallerde sınır değerlerine yakın içerik bulunmaktadır. T4 ve T5 nolu örnekler ormanlık alanda yamaç arazilerden alınırken diğer örnekler aluviyal alandan alınmıştır. Aynı litolojik özelliklere sahip bu toprakların farklı ağır metal içermeleri tamamen antropojenik (insan etkisi) etkileşimden kaynaklandığını göstermektedir. Antropojenik etki tarımsal girdiler yanında atmosferik emisyonlardan kaynaklanmaktadır. Ancak YAlkim OSB yakınından alınan T1, T2 ve T3 nolu örnekleme noktalarındaki yüksek konsantrasyon (özellikle kükürt değeri T7 noktasında da yüksek olması kentsel ortam içerisinde yer alması nedeniyle ısınma kaynaklı fosil yakıtlardan kaynaklanmakta) daha çok atmosferik emisyon kaynaklı olduğunu göstermektedir. Bilindiğı gibi atmosferik emisyonlar topoğrafik olarak çukur alanlarda depolanırlar. OSB alanı gibi %0-2 eğimli aluviyal düzlüklerde ise tüm yüzeyde hava hareketine bağlı olarak yayılım gösterirler. T1, T2 ve T3 noktasındaki bu yüksek veriler atmosferik emisyonların düz alanda yayılım gösterdiğinin tipik kanıtıdır.

ÇED raporu sayfa 287-288 de partikül maddelerde yapılan ağır metal analizleri verilmiştir. Bu analiz sonuçları incelendiğinde özellikle haziran-temmuz örnekleme döneminde ağır metal konsantrasyonlarının arttığı görülmektedir. Tabloda sınır değerleri verilmemesine rağmen bu artışın nedenlerinin tartışılması ve nasıl önlem alınacağına somut önerilerle irdelenmesi gerekirdi.

T.C.
BURSA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

Klorofil Ölçüm Değerlendirme Raporu ile ilgili heyet görüşü; Klorofil ölçüm sonuçlarının değerlendirilmesinde referans olarak alınan Yalova Araştırma Enstitüsü arazisi çok uzun yıllardır tarımsal faaliyet altında olan ve kentsel etkileşimden çok fazla etkilenmiş ve etkilenmeye devam eden bir konumda olması nedeniyle uygun bir referans olmadığı yönündedir. Bunun yerine atmosferik emisyonlardan etkilenmesi çok az olan kentsel ve endüstriyel gelişim alanlarından uzak noktalardaki bitkilerle kıyaslanma yapılmış olsaydı sonuçlarla ilgili bir değerlendirme yapmanın çok daha sağlıklı olacağı düşünülmektedir.

5.1.4. Baca Gazı Emisyonları;

YALKİM OSB içerisinde yer alan tesislerin üretim prosesinden ve enerji tesislerinde yer alan yakma prosesinden kaynaklı baca gazı emisyonları (NO₂, SO₂, VOC, CO, PM vb.) meydana gelmesi söz konusudur. Bölgenin mevcut kirlilik yükünü belirlemek için 7 noktada toprak örnekleme, 14 noktada 9 ay süre ile NO₂, SO₂, VOC, BTEX, O₃ ölçüm ve analizleri yapıldığı görülmektedir.

Kükürt dioksit, fotosentez mekanizmasını bozarak fotosentezi engeller. Kükürt dioksit stomaların açılmasını teşvik ederek aşırı su kaybına neden olur. Kükürtlü kirliliğin kümülatif etkisi, bitki veriminin miktarını ve kalitesini azaltmaktadır. Atmosferik kirleticilerin, özellikle de kükürt dioksitin bitkiler üzerindeki doğrudan toksik etkisi, son yirmi yılda çokça araştırılmıştır. Esasen güçlü bir fitotoksik gazdır ve bitkiye karşı toksisitesi, tipik kronik veya akut yaprak semptom yaralanmasında kendini gösterir. SO₂ maruziyetine bağlı yaprak kaybı ile çeşitli mahsullerde verim düşüşü görülmektedir. Klorofili yok ederek, fotosentezi bozarak ve biyokütle üretimini ve üretkenliği azaltarak verim, kalite ve bitki dokularında sorunlara neden olur. Kükürtün azı bitkiler için faydalıdır. Kükürt makro bitki besin maddesidir. Ancak her şeyde olduğu gibi fazlası toksik etki etmektedir. Bu etki bitkinin türü, cinsi, yaşı ve vejetasyon dönemine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Atmosferdeki kükürtün oksidasyonu ile oluşan asit yağmurlar toprağa kısa zaman diliminde önemli etkileşim yapmaz. Bilindiği gibi akut ve kronik etki söz konusudur. Asit yağışların sürekliliği uzun zaman diliminde toprağın fiziko-kimyasal, mineralojik ve biyolojik özelliklerine etki eder. Kısa zaman diliminde etki çok az ve/veya belirsizdir. Bitkiler üzerinde akut etki yapabilir.

ÇED raporu sayfa 351'de şu şekil bir ifade bulunmaktadır: "Tablo 113'den ve Tablo 114 den de görüleceği üzere tüm senaryolar için hesaplanan saatlik NO₂ emisyonu bir tepe noktasında en fazla 16 kez aşmakta olup yönetmelik şartları sağlanmaktadır. Yıllık NO₂ HKKD değerleri hiç bir tepe noktasında yönetmelik sınır değerini aşmamaktadır. Modelleme çalışmalarından elde edilen sonuçlara ilişkin dağılımlar, Saatlik NO₂ Sınır Değeri Aşan Tepe Noktası Koordinatları ve Aşma Sayıları EK-14'te sunulan "Hava Kalitesi Dağılım Modellemesi Raporu "nda arasında sunulmuştur."

Ancak burada belirtilen 18 defa ifadesi nicel bir ifadedir. Emisyon değerleri sınır değerlerinin 5-10 katı arasında olup yıl içerisinde şu kadar gün sınır değerinin üzerine çıktı ifadesi etkinin derecesini yansıtmamaktadır. Bilindiği gibi akut ve kronik etki söz konusudur. Çok yüksek değer akut etki yaparak özellikle hassas çok yıllık (meyve bahçeleri) bitkilerin ölümüne neden olabilir. Bu durum dikkate alınmamıştır.

*Raporda tesislerinden kaynaklanan toplam kirletici emisyonların atmosfere verildiği 255 baca bulunduğu belirtilmektedir. Bu bacalarda emisyonun minimize edilmesi amacıyla gerekli önlemler alındığı ifadesi yer almaktadır. Bazı ağır metallerde sınır değerlerine gelmiş olması, ÇED raporunda tanımlanan bazı ağır metallerdeki orta kirlilik durumunun alınan önlemlere rağmen bu konumda olması soru işareti taşımaktadır. **Özellikle T1, T2 ve T3 noktalarındaki ağır metal konsantrasyonları dikkate alındığında alınan önlemlerin yeterliliği tartışmalıdır.***

5.2. ÇED Raporunun Jeoloji ve Hidrojeoloji Açısından Değerlendirilmesi;

ÇED raporunun jeolojik ve hidrojeolojik açılardan değerlendirilmesi aşağıdaki maddelerde yer alan sorular ışığında gerçekleştirilmiştir.

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

5.2.1. Söz konusu projede muhtemel doğal afetlerle ilgili, gerek hidrojeolojik gerekse jeolojik etkiler yönünden proje ile ilgili yeterli inceleme var mı?

Davaya konu alan ve çevresinde Tsunami etkisi ile ilgili olarak Marmara denizi içinde olacak depreme yönelik olarak, tsunami dalga yükseklikleri ve tsunami dalga varış zamanlarının hesaplanması amacıyla beş farklı senaryo oluşturulmuştur. Bu senaryo sonuçlarına göre; en kötü durum senaryosunda tsunami dalgaları YALKİM OSB kıyı şeridinden ancak 5,6 m - 6 m içeri girecektir. Model çalışması sonrasında YALKİM OSB kıyı şeridine ulaşan tsunami dalgalarının 1 m 'nin üzerinde olmayacağı öngörülmektedir. Tsunami'den etkilenecek olan öncelikli alanlar YALKİM OSB'de kıyı şeridine yakın bulunan yapılar ve çelik konstrüksiyon ile depolama amaçlı tanklardır. Tsunami dalgalarının YALKİM OSB'deki yapılarda herhangi bir hasara neden olabileceği ve bu nedenle kıyı şeridi boyunca gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Ayrıca tsunami riski oluşması durumunda çalışan personel ve çevre halkının en az 3mt daha yüksek kot da bulunan bölgelere yönelmesi gerekmektedir.

5.2.2. Gerek hidrojeolojik gerekse jeolojik etkiler yönünden proje ile ilgili yeterli inceleme olmadığı yönündeki kanaatlerde isabet bulunmakta mıdır?

Genel Jeoloji;

İnceleme alanında, Paleozoyik'ten günümüze kadar değişik zamanları temsil eden çeşitli kaya türleri yüzeylenmektedir. Prekambriyen-Alt Paleozoik yaşlı olduğu düşünülen Pamukova Metamorfitleri bölgenin temelini oluşturur. Alt Triyas yaşlı Taşköprü formasyonu, Üst Kretase - yaşlı Bakacak Formasyonu, Üst Paleosen — Orta Eosen yaşlı İncebel formasyonu, Eosen yaşlı Sarısu Formasyonu temeli örten Sedimanter ve volkano sedimanter birimlerdir. Eosen döneminde Fıstıklı Granitoyidi bölgeye yerleşmiştir. Daha üstte ise Sarmasiyen — yaşlı - Kılıç formasyonu, Üst Miyosen-Alt Pliyosen yaşlı " Yalakedere formasyonu ve Pleyistosen yaşlı denizel seki çökelleri ile güncel alüvyonlar yer alır.

YALKİM OSB alanı ve çevresi Lale Dere Deltası ile Yalova sınırları içinde Lale Deresi'nin ağzında yer almaktadır. Kuvaterner çökelleri üzerinde bulunan tesisin zemin özellikleri açısından uygun projelendirme ile inşa edilmesi gerekmektedir. Bölgenin tektonik aktivitesi göz önünde bulundurulduğunda **sıvılaşma riskinin yüksek olabileceği** öngörülmektedir. Çalışma alanında geoteknik etüt amaçlı, zeminlerin mühendislik özelliklerini belirlemek amacıyla derinlikleri her biri 20 m olan ve toplam derinliği ise 420 m olan 21 adet geoteknik sondaj kuyusu açılmıştır.

İnceleme alanında açılan sondajlarda kesilen birimlerin ağırlıklı olarak, kil, silt, kum, çakıl birimlerinden oluşan Kuvaterner yaşlı Alüvyon (Cal) olduğu belirtilmiştir. **Bölgedeki yeraltı su seviyelerinin yüksek olması ve zemin özelliklerinin olumsuz olması nedeniyle inceleme alanında gerçekleştirilecek yapılaşma faaliyetlerinde, "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelik" esaslarına titizlikle uyulması gerekmektedir.**

Hidrojeolojik Özellikler;

İnceleme alanı ve yakın çevresinde bulunan Yalova Taşköprü ve Hersek Ovaları yeraltı suyu bakımından verimli olup, yeraltı suyu işletmesine elverişli sahalardır. Yeraltı suyu, mevcut ovalarda kalınlığı 80 m'ye varan akifer nitelikli alüvyonlardan temin edilmektedir. Yalova yeraltı suyu alt havzasında kıyı alüvyonları haricinde kayda değer akifer formasyon bulunmamaktadır. Tesis alanı güneybatısında bulunan DSİ tarafından açılmış 70-243 m derinlikteki kuyularda statik seviyeler ortalama olarak 3.23-5.35 m arasında değişmekte olup, 4.9-8.95 Vs verimi söz konusudur (DSİ, 2016). İnceleme alanı ve yakın çevresindeki yeraltı suyu akım yönleri Hersek ve Taşköprü Ovaları'nda güneyden kuzeye doğru olup denize boşalmaktadır. Bu inceleme alanındaki yüzeysel kirliliğin denize doğru ulaşabileceğini göstermektedir. Bu durum için gerekli tedbir ve önlemlerin alınması gerekmektedir.

5.3. ÇED Raporunun Hava Kalitesi ile İlgili Meteoroloji Disiplini Açısından Değerlendirilmesi;

5.3.1. Söz konusu projede hava kalitesi modelleme çalışması yapılmış mıdır?

Davaya konu yerde 11.09.2020 tarihinde "Hava Kalitesi Dağılım Modeli" uygulandığı tespit

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

edilmiştir. Uygulanan model, U.S. Environmental Protection Agency (EPA)-Çevre Koruma Ajansı ve Amerika Meteoroloji Topluluğu (AMS) tarafından geliştirilmiş olan ve Gaussian kullanılmıştır. AERMOD modelinin dayandığı veri kümesi Yalova Meteoroloji İstasyonu'ndan (17119- Enlem: 40,6589 K / Boylam: 29,2796 D, Yükseklik: 4 m) ve İstanbul Bölge Meteoroloji İstasyonu'ndan (17064 — Enlem: 40,9113 K / Boylam: 29,1558 D —Yükseklik: 18 m) alındığı tespit edilmiştir.

5.3.2. Şavet yapılmış ise hava kalitesi modelleme çalışmasında kullanılan meteorolojik veriler tesisin bulunduğu bölgeyi temsil edebilecek nitelikte midir?

Hava Kalitesi Dağılım Modelin dayandığı meteorolojik özellikler ve bölgenin iklimsel dağılımında **sadece 1(bir) istasyonun kullanılmış olması** ve sadece bir noktasal istasyondan (Yalova) tesisin bulunduğu geniş bir alan kaplayan yerin iklimsel özelliklerinin ÇED raporunda değerlendirilmesi **Meteoroloji disiplini uygun değildir**. Çünkü tek 1 (bir) istasyon bilgisinden hareketle bir bölgenin gerek meteorolojik ve gerekse iklimsel özellikleri belirlenemez. Buradan, Hava Kalitesi Dağılım Modelinin meteoroloji bilimi açısından fiziksel alt yapısının zayıf olduğu tespit edilmiştir. Modelin, tesisin bulunduğu alan üzerinde gridlenmiş çok sayıda noktadaki meteoroloji gözlem verisi ile çalıştırılması (İng. Run) gerekirdi. Dolayısıyla, model sonuçları tesisin bulunduğu bölgeyi temsil etmemektedir. Özetle, davaya konu ÇED olumlu belgesi kapsamında tesisin bulunduğu bölgeyi temsil eden çok sayıda noktada (gridlenmiş) meteoroloji verilerinin üretilerek hava kalitesi dağılım modelleme çalışmasının tekrar yapılması gerekir. Tesiste enerji elde etmek için kullanılan gerek kömür ve gerekse doğalgaz yakımı sonucu çıkan kirlilik emisyonların mekânsal dağılımının temsili olması için enerji için elde edilen lokasyonlara “Hava Kalitesi Dağılım Model” için gerekli olan başlangıç meteorolojik verilerin “veri asimilasyonu tekniği” ile tesisin bulunduğu yere taşınması ve modelin o noktalarda çalıştırılması gerekir. ÇED raporundan Hava kalitesi Dağılım Modelin sonuçları değerlendirilirken bir Meteoroloji Mühendisinin değerlendirme ekibinin içinde yer almamış olması, model sonuçlarının meteoroloji disiplini uygun çalıştırılmadığı sonucu doğurmuş olabilir. Buradan, ilgili model çalıştırılmadan önce Meteoroloji eğitimi almış bir uzmandan gerekli bilimsel yardımların alınması önerilebilir. ÇED raporunda verilerin emisyon dağılım haritalarının tesisi temsil etmemesinden dolayı, Bilirkişi olarak modelin emisyonlarının sonuç dağılım haritalarının her bir emisyon türü için değerlendirilmesine gerek duyulmadı.

5.3.3. Bu modelleme çalışması kapsamındaki ölçüm ve değerlendirmeler yeterli midir?

Davaya konu ÇED raporunda verilen bilgilere göre, kara-deniz etkileşiminin ayrıca incelenmesi gerektiğinden. İlgili tesisin deniz kıyısında yer almasından kaynaklı özelliğinden dolayı, “Hava Kalitesi Dağılım Modelinin” en az 1 yıl zarfında, saatlik olarak çalıştırılması gerekmektedir. Hava kirliliği emisyon değerlerinin yasal sınır içinde olup olmadığı, gerçek gözlemlerle kıyaslanması ile ancak anlaşılabilirliğinden; tesiste ve çevresinde en az 1 km aralıklarla birkaç (farklı yönlerde) ölçümlerin tarafsız yasal bir kurum tarafından toplanması ve model sonuçları ile kıyaslanması sonucu kirlilik emisyonlarının değerlendirilmesi mümkün olabilir.

“Ek-14 HAVA KALİTESİ DAĞILIM MODELLEMESİ” başlığı altında emisyonlarının her biri için yapılan dağılımlarına yer verilmesinin ve bu minvalde ulaşılan sonuçların hem sayısal verilerle hem de haritalar ile görselleştirilmesinin, ilgili tesisin enerji elde etmek için kullandığı **yakıttan kaynaklı kirlilik emisyonlarının bölgenin meteorolojik koşullarına yönelik etkilerinin ortaya konulması adına yetersiz ve elverişli olmadığı kanaati hasıl olmuştur**.

Modelleme çalışmasının ihtiva ettiği ölçüm ve değerlendirmelerin ortaya çıkabilecek muhtemel çevresel etkilerini değerlendirilmesi çevre ve insan sağlığı üzerinde geri dönülemez zararlar verebileceği ve **ÇED raporuna itimat edilemez olduğu düşünülmektedir**.

5.3.4. Söz konusu santralin bulunduğu bölgenin hava açısından mevcut kirlilik yükünün belirlenmesi aşamasında hava kalitesi tespit çalışması yapılmış mıdır? Yapılmış ise bu çalışmanın ne kadar süreyle ve kaç noktada yapıldığı ile anılan çalışmadan elde edilen veriler yeterli midir?

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

ÇED raporu çok açıklayıcı yazılmadığı ve dağınık bir formatta yazıldığından dolayı, ÇED Raporu kapsamında bu konuda bir çalışmaya ne yazık ki rastlanılmadı.

5.3.5. Yukarıda belirtilen hususlarla birlikte söz konusu projenin Çevresel Etki Değerlendirilmesi Yönetmeliği kapsamında incelendiğinde, meteoroloji disiplini yönünden teknik olarak değerlendirilmeyen hususlar bulunmakta mıdır? Şayet varsa bu hususların projeye etkisi nedir?

Dava dosyası, davalı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından tesis edilen idari işleme ilişkin olduğu ÇED Raporu ve ekleri üzerinde yapılan incelemeler ve tesis mahallinde yapılan keşif neticesinde; tesiste **enerji elde etmek için kullanılan termik santralde, meteoroloji disiplini açısından bilimsel gereklere aykırı çalışmalar tespit edilmiştir.** Fiilen çalışan tesiste kirlilik ölçümleri yapılmadığı, keşif sırasında gerekli tedbir ve kontrol sisteminin olup-olmadığı incelenmek istendiğinde ise "tesis bakımında" gerekçesiyle keşif yapılmasına izin verilmedi. Tesisin meteoroloji ve iklim disiplini açısından tasarımı konusunda meteoroloji eğitimi almış bir uzmandan yardım veya danışmanlık alınması önerilir. Keşif esnasında davalı müdahil şirket tarafından çalışan vaziyetteki tesise ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı on-line sistemine 24 saat bağlı bulunan SEÖS (Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemi) sistemi verilerinin yıllık bazda değerlerinin aktarılıp aktarılmadığı ve verilerin yasal sınırların içerisinde olup ve olmadığı, tesisin zorunlu duruşları haricinde değer aşımına uğrayıp-uğramadığı keşif esnasında bilgi alınmadığından anlaşılamamıştır. Bunlara ek olarak; ÇED Raporu ve ekleri üzerinde yapılan incelemelerde de Raporun ve eklerinin akademik ve bilimsel kurallara uygun olarak tanzim edilmediği, Raporun ana metninde yer alan bulguların, ortaya konan önlemlerin ve tatbik edilecek uygulamaların yerinde olmadığı, rapor eklerinin de aynı şekilde bilimsel kurallara uyarlı ve rasyonel olarak düzenlenmediği, ana metin üzerindeki her bir bölümün ve ek metinlerinin Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği başta olmak üzere ilgili mevzuata uygun olarak incelendiğinde bilimsel olarak ÇED raporunu sakatlayacak birçok eksiklik arz ettiği ve meteoroloji kökenli bir uzmanın görüşünde ÇED raporunun ilgili kısımlarında yer verilmediği görülmüştür.

5.4. ÇED Raporunun Hava Kirliliği ile İlgili Çevre Mühendisliği Disiplini Açısından Değerlendirilmesi;

Davaya konu olan ÇED raporunda hava kirliliği açısından yapılan değerlendirmeler incelendiğinde, Yalkim İhtisas OSB'de işletmede olan Aksa, DowAksa, Akkim İnorganik ve Akkim Organik tesislerinin mevcut durumdaki emisyonlarının kütleli debilerinin verildiği ve Dowaksa ve Akkim Organik ve İnorganik tesislerinde gerçekleştirilecek kapasite artışı sonrası oluşacak emisyonların kütleli debilerinin hesaplandığı görülmektedir. Diğer yandan , Aksa Akrilik, Akkim Organik ve Akkim İnorganik tesislerindeki tank depolama sahalarında, tank nefesliklerinden, bağlantı ekipmanlarından ve tankerle dolmuş işlemlerinden kaynaklanabilecek emisyonlar, karayolu kaynaklı kirlenici emisyonlar, model etki alanında kalan Altınova ve Çiftlikköy ilçelerinde kış döneminde ısınmadan kaynaklı kirlenici emisyonlar ve model etki alanında kalan tersaneler ile ERC Kimya tesisinden kaynaklanan emisyonlar dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda Yalkim İhtisas OSB'deki hava kirleniticilerine ait mevcut durum ve kapasite artışı sonrası toplam emisyonlarının kütleli debileri hesaplanmıştır. Bu değerler incelendiğinde - NOx (azot oksitler) ve UOB (uçucu organik bileşik) emisyonlarının mevcut durumda Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği, Ek-2'de belirtilen sınır değerlerin üzerinde olduğu görülmektedir. Yalkim İhtisas OSB'de gerçekleştirilecek olan kapasite artışı sonrasında UOB ve NOx emisyonlarında bir artışın olacağı belirlenirken, kapasite artışının diğer kirleniticiler üzerinde bir etkisinin olmayacağı sonucuna ulaşılmıştır. (Nihai ÇED raporu, sayfa 340, Tablo 112) Yapılan hesaplamalara göre UOB emisyonları için %15'lik, NOx emisyonları için %3'lük bir artış öngörülmektedir.

Tesiste oluşabilecek emisyon miktarlarının kütleli debisi Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği, Ek-2'de belirtilen sınır değerlerin üzerinde olduğunda o kirlenici emisyonları için hava kalitesi dağılım modelleme çalışması yapılması gerekmektedir. Böylece emisyonların çalışma alanı

T.C.
BURSA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

içerisinde, mevcut meteorolojik koşullar altında ne şekilde yayılacağı belirlenebilmekte ve bu yayılma sonucunda söz konusu kirleticilerin neden olacağı muhtemel yer seviyesi çökelmeleri tespit edilebilmektedir. Bu sebeple NO_x ve UOB kirleticileri için AERMOD programı ile hava kalitesi dağılım modellemesi yapılmıştır.

AERMOD, (Atmospheric Dispersion Modeling System), Amerika Birleşik Devletleri Çevre Koruma Ajansı (EPA) tarafından geliştirilmiş bir hava kalitesi modelidir ve sanayi alanlarından kaynaklanan emisyonların geniş bir alanda dağılımını hesaplayabilmek için atmosferik akım modelleri ve istatistiksel yöntemler kullanmaktadır. Modelin temeli Gauss dağılımına dayanmaktadır. Gauss dağılımı, kirleticilerin yayılma sürecini tahmin etmek için kullanılan bir temel algoritma olup kirleticilerin yayılma davranışını yaklaşık olarak simüle etmekte ve kirleticilerin rüzgar hızı ve yönü, yayılım mesafesi, kaynağın yoğunluğu ve çevresel koşullar gibi faktörlerle etkileşimini modellemektedir.

AERMOD, ÇED süreçlerinde projenin hava kalitesi üzerindeki etkilerinin belirlenmesinde sıklıkla tercih edilen bir hava kalitesi modeli olup, davaya konu olan proje için kullanılması uygun olarak değerlendirilmiştir. Modelde kullanılan saatlik meteorolojik veriler Yalova Meteoroloji istasyonundan, sondaj veri seti ise İstanbul Bölge Meteoroloji istasyonundan alınmış olup, modelde bölgenin rüzgar profilini temsil ettiği için 2015 yılı verileri kullanılmıştır.

Bölgedeki diğer faaliyetlerden kaynaklı NO_x ve UOB emisyonlarına ilişkin kütleli debiler modele dahil edildiği için, model ile bölgedeki diğer tesislerin saatlik kirletici emisyonlarına katkısına ilişkin değerlendirme yapmak da mümkün olmuştur. Modelin hem 3kmx3km hem de 10kmx10km etki alanı için 2 ayrı senaryo olarak çalıştırıldığı ve mevcut tesislerden + Planlanan Kapasite Artışlarından ve Planlanan Tersanelerden + Baca Dışı Diğer Tüm Kaynaklardan Kaynaklı Hava Kirleticilerine Katkı Değerlerinin (NO_x ve VOC) her iki etki alanı için ayrı ayrı hesaplandığı görülmektedir. Ayrıca, her bir senaryo çalışmasında üç alt senaryo oluşturularak; YALKİM OSB'de ve bölgede faaliyette olan tesislerin mevcut hava kalitesine katkı değerleri ile baca dışı kaynakların (ısınma + karayolu + tank sahası) hava kalitesine katkı değerleri, YALKİM OSB'de Planlanan kapasite artışının ve planlanan tersanelerin hava kalitesine katkı değerleri ile baca dışı kaynakların (kapasite artışı karayolu + kapasite artışı tank sahası) hava kalitesine katkı değerleri ve YALKİM OSB'de kapasite artışı sonrası nihai kapasitede işletilecek tesislerin, bölgede mevcut ve planlanan tesislerin ve baca dışı kaynakların (ısınma + karayolu + tank sahası) kümülatif hava kalitesine katkı değerleri de ayrı ayrı hesaplanmıştır. Farklı senaryoların çalışılması, hava kalitesi dağılım modellemelerinin daha kapsamlı ve gerçekçi sonuçlar üretmesini sağlamakta ve bu şekilde, çevresel etkilerin daha iyi anlaşılması mümkün olmaktadır.

Planlanan tersanelerin etkisi modele dahil edilirken detaylı hesaplamalar yapılmamış, mevcut tersanelerin etkilerine yönelik değerler, planlanan tersaneler için kabul edilerek modele girilmiştir. Model çalışmalarında böyle kabullerin yapılması sıklıkla başvurulan bir yaklaşım olduğundan, planlanan tersanelerle ilgili detaylı hesaplama yapılmamış olmasının bir eksiklik olarak değerlendirilmemesi gerektiği düşünülmektedir. Model çalışmasında bölgede yer alan ERC Kimya tesisinden kaynaklanan emisyonların da modele dahil edildiği görülmektedir.

Davaya konu olan projenin ÇED olumlu kararının 11-11-2020 tarihinde alındığı ve kullanılan AERMOD modelinin 1 yıllık veriler ile çalıştırıldığı düşünüldüğünde, modelde kullanılan verilerin 2020 yılı öncesinde toplandığı net bir şekilde anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ERC Kimya için 15.06.2020 tarihli eÇED duyurusunda ÇED gerekli değildir kararı verilen projenin emisyonlarının hesaba katılmaması anlaşılabilir bulunmuştur. Davaya konu olan YALKİM kapasite artışı projesi ve ERC Sodyum Persülfat, Amonyum Persülfat, Demir Oksit Pigmentleri ve Sodyum Sülfat Üretim Tesisi İlave Edilmesi projesi ÇED raporu sonuçlarının kesinleşme tarihlerini gösteren eÇED duyurular ekran görüntüsü Şekil 11'de verilmistir.

Diğer taraftan yine ÇED raporunda yer alan diğer tesislerden kaynaklı emisyon hesaplamalarına, DowAksa'nin 304 ada 1 parselde yapmayı planladığı kapasite artışının da, aynı

T.C.
BURSA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

sebeple katılmadığı düşünülmektedir. Zira Şekil 12'te verilen DowAksa'nın ÇED süreci tarihleri dikkate alındığında, bu sürecin davaya konu olan proje için verilen ÇED olumlu kararından sonra başladığı görülmektedir (DowAksa ÇED süreci 23.12.2020 tarihinde başlamış, davaya konu olan projenin ÇED olumlu kararı 11.11.2020 tarihinde verilmiştir).

Davaya konu olan proje için yapılan model sonuçları, gerek UOB gerekse NOx parametreleri yönünden SKHKKY'de 18 olarak verilen sınır aşım sayısının tüm senaryolar için aşılmadığını göstermektedir. Ayrıca NO2 ve UOB için hesaplanan toplam kirlenme değerleri (TKD) ile hassas alanlardaki hava kalitesi katkı değerleri de SKHKKY'de verilen sınır değerlerin altında kalmaktadır. Ayrıca Bursa Uludağ Üniversitesi Çevre Mühendisliği öğretim üyeleri tarafından hazırlanan Hava Kalitesi Modelleme Raporunda görüldüğü gibi modelleme sonucunda elde edilen hava kalitesi katkı değeri sonuçlarının yüksek olduğu toplam 14 noktada aktif ve pasif örnekleme yapılmış, UOB, O3, BTEX, NO2, SO2, PM ve PM'de ağır metal ölçümleri gerçekleştirilmiş ve ortalama sonuçlar dikkate alınarak dağılım haritaları da oluşturulup irdelenmiştir.

5.5. ÇED Raporunun ilgili Flora, Fauna ve Hidrobiyoloji Açısından Değerlendirilmesi:

5.5.1. Flora Fauna Değerlendirmeleri;

Davaya konu proje alanı ve çevresinin ekolojik özelliklerinin ortaya konulması için 2016 yılında Akrilik Elyaf ve Enerji Üretim Tesisleri için 2018-Nisan ve 2019-Mayıs döneminde yerinde gözlem çalışmaları ile Ekosistem Değerlendirme Raporu hazırlandığı görülmektedir.

Bu raporlarda YALKİM OSB alanı ve yakın çevresinde flora ve fauna elemanlarında endemik ve/veya uluslararası ve ulusal koruma statülerince tehlike altında tür olmadığı belirtilmiştir.

2019-2020 tarihlerinde ekolojik çalışmalar daha geniş bir alanı kapsayacak şekilde (10 km x10 km) floristik ve faunistik yapı belirlenerek, dava konusu projenin endemik, nadir ve nesli tehdit altında olan bitki türleri üzerine etkileri ve alınması gereken önlemleri de içeren Floristik ve Faunistik Değerlendirme raporu" hazırlanmıştır. İlgili raporda proje alanında 15 adet endemik, nadir ve nesli tehdit altında bitki türü olduğu, bunların IUCN kategorilerine göre 1 adet EN (Tehlikede), 1 adet VU (Zarar görebilir), 3 adet LR(nt) (Tehdit altına girebilir), 1 adet Nadir ve 9 adet LR(lc) (En az endişe verici) kategorisinde olduğu belirtilmiştir. Ayrıca 1 türün de BERN sözleşmesi ile koruma altında olduğu belirtilmiştir.

Flora elemanlarıyla ilgili olarak EN ve VU kategorisinde bulunan türlerin korunması için gerekli önlemler raporda belirtilmiş ve mutlak gerekli olduğu vurgulanmıştır. Raporda belirtilen bu önlemler tarafımızca değerlendirilmiş ve yeterli düzeyde olduğu kanaatine varılmıştır. Ancak BERN sözleşmesi ile koruma altına alınan Cyclamen coum Mili. Türü için "yayılış alanları dikkate alındığında güncel halde tehdit altında olduğu söylenemez" denilmiştir. Cyclamen coum türünün yayılış alanının neresi olduğu ve popülasyon durumu hakkında bilgi verilmemiştir. Dolayısıyla hangi bilimsel gerekçe ile türün tehdit altında olmadığı belirtilmediği anlaşılamamaktadır. BERN sözleşmesine imza atan ülkeler, tehlike altında bulunan bitki ve hayvan türlerini ve doğal yaşam ortamlarını korumak amacıyla gerekli yasal ve idari önlemleri almakla yükümlüdür. Bu nedenle ilgili raporda verilen bilgi eksik bulunmuştur.

Faunistik değerlendirmede, Fauna elemanları arasında endemik ve/veya uluslararası ve ulusal koruma statülerince tehlike altında tür olmadığı belirtilmiştir (Tablo19). Ancak Tablo 25'de Testudo graeca (kara kaplumbağası) türünün IUCN kategorilerine göre VU (neslinin doğada tükenme riskinin yüksek olduğu takson) kategorisinde olduğu belirtilmiştir. İlgili tür için Tablo 25'de tesis etrafındaki bulunuşu "VAR" olarak gösterilmiş ancak metin içerisinde (sayfa183) tesis etrafında olmadığı yazılmıştır. İlgili tür ile ilgili çelişkili bilgiler bulunmaktadır.

5.5.2. Sucul Ekosistem Değerlendirmesi;

2016 yılında hazırlanan raporda deniz ekosistemine ait incelemeler de bulunmaktadır. Bu incelemeler için seçilen istasyon yerleri ve sayısı ile kullanılan metodolojinin uygun olduğu

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

düşünülmektedir.

2018 Haziran ayında deniz ekolojisi çalışmaları yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmalarda inceleme alanı olarak tesisin deniz yapılarının bulunduğu kısım, su alma noktası, su verme noktası ve daha uzak 2 alanda kontrol alanı olarak belirlenmiştir. Sualtı görsel sayım tekniği ile çeşitlilik indeksleri kullanılarak değerlendirme yapıldığı belirtilmiştir. Yapılan çalışmalarda örnekleme alanlarının seçimi ve kullanılan yöntemlerin alanı karakterize etmek için kabul edilebilir yöntemler olduğu düşünülmektedir.

Raporda belirtilen bu çalışmalar yapıldıkları yıl nedeniyle, biyoçeşitlilik bakımından geçerli olsalar da, ekosistem üzerine etkileri bakımından güncel değildir. 5 Kasım 2021 tarihli resmi gazetede yayınlanan 4758 nolu Cumhurbaşkanı Kararı ile Marmara Denizi "Özel Çevre Koruma Bölgesi" kapsamına alınmıştır. İlgili Cumhurbaşkanı kararı dikkate alınarak, ÇED raporunda ilgili bölümlerin güncellenmesi gerekli görülmektedir.

5.5.3. Soğutma Sularının Deşarjı Hakkında Değerlendirme;

AKSA enerji santralinde kullanılan soğutma suyu ve yardımcı soğutma suyu miktarının Mevcut durumda 31.000m³/saat olduğu belirtilmiştir. Kapasite artırımı sonrasında bu miktarın değişmeyeceği belirtilmiştir. Bu nedenle raporun bu kısmı raporun bu kısmında değerlendirme dışı tutulmuştur.

5.5.4. Desalinizasyon (RO) Ünitesinden Kaynaklı Atık Sular Hakkında Değerlendirme Mevcut durumda desalinizasyon ünitesine 1000 m³/saat deniz suyu girişi yapıldığı, kapasite artırımı sonrasında ise desalinizasyon için gerekli olan deniz suyu miktarının 2 katına çıkarak 2000 m³/saat olacağı belirtilmiştir. Desalinizasyon ünitesinden kaynaklanan atık suların konsantrasyon deniz suyu olarak denize deşarj edildiği belirtilmiştir. Denize deşarj edilen konsantrasyon deniz suyunun mevcut durumda 600 m³/saat olduğu, kapasite artırımı sonrasında ise 1200 m³/saat olacağı belirtilmiştir. Sayfa 402'de konsantrasyon deniz suyunun ekosistem açısından değerlendirilmesinde; "Proje kapsamında yer alan RO Proses (membrandan geçmeyen tuzlu su) suları, soğutma suyu ile birlikte deşarj edilmektedir. Bu nedenle tuz oranı düşürülmekte ve böylece deşarj suyunun tuzluluk oranı denizin doğal tuzluluk değerinden yüksek olmamaktadır. Dolayısıyla; deşarj suyunun deniz ortamında tuzluluk oranını artırması da söz konusu olmayacaktır. Buna göre deniz canlılarının bu aralıktaki tuz değişiminden etkilenmeleri söz konusu olmayacaktır. Diğer yandan soğutma suyunun denize deşarj edilmeden önce sıcaklık ve tuzluluk değerleri de sürekli olarak ölçülmektedir." ifadesi yeri almaktadır. RO prosesinden gelen yüksek tuz derişimindeki sular, soğutma suyu ile birleştirildiğinde, bir seyreltme olacağı için tuz oranının düşeceği bilimsel olarak doğrudur. Ancak seyreltilmiş olsa dahi (deniz suyu ile seyreltileceği için) **bu suyun deniz suyu ile aynı tuz derişiminde olması bilimsel olarak kabul edilemez. Bu nedenle yukarıda verilen bilgi şaşırtmalıdır. Ayrıca raporun hiçbir yerinde RO ünitesinden gelen suyun tuzluluk değeri belirtilmemiştir. Ek 15'de verilen mevcut durum tespitine yönelik çalışmalar arasında yer alan 31.01.2020 tarihli deniz suyu ölçümlerinde dahi tuzluluk ölçümü yapılmamıştır. Ölçümü oldukça basit ve ucuz olan bu parametrenin analizlerde bulunmaması bilirkişi heyeti tarafından eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Kapasite artırımında planlanan 2. RO ünitesinden kaynaklı tuzluluk yükünün belirlenmesi ve ekosistem üzerine etkilerinin bilimsel olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Özel Çevre Koruma Bölgesi kapsamına alınan Marmara Denizi'nin mevcut durumu dikkate alındığında, dışarıdan yapılacak her türlü fazla yükün önemli ekolojik tahribatlara neden olduğu ve olacağı bilinmektedir.**

5.5.5. Verilen Taahhütlerin ve Alınan Önlemlerin Teknik ve Bilimsel Açından Yeterliliğinin Değerlendirilmesi;

Raporda, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununun 7. ve 20. Maddeleri hükümleri ile Su Ürünleri Yönetmeliğinin ilgili hükümlerine uyulacak tedbirlerin alınacağı belirtilmiştir. Ancak bu **tedbirlerin neler olduğu hakkında bilgi verilmemiştir. Bu nedenle alınan önlemlerin teknik ve bilimsel açıdan yeterli olup olmadığı değerlendirilememiştir.**

Raporda, proje alanında Özel Çevre Koruma Bölgesi bulunmadığı belirtilmiştir. ÇED raporunun

T.C.
BURSA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

hazırladığı tarihten sonra, 5 Kasım 2021 tarihli resmi gazetede yayınlanan 4758 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Marmara Denizi "Özel Çevre Koruma Bölgesi" kapsamına alınmıştır. Bu nedenle raporun ilgili bölümlerinin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

RO ünitesinden gelen konsantre suyun (yüksek tuz derişimindeki) bertarafı için önerilen yöntem (soğutma suyu ile birleştirilerek deniz canlıları için zararsız hale getirileceği) bilimsel açıdan doğru ve yeterli değildir. RO prosesinden gelen suyun tuz derişimi hakkında bilimsel bilgi verilmelidir. Ayrıca bu suyun soğutma suyu ile birleştirildiğindeki son tuz derişimi de belirtilmelidir.

İlgili ÇED raporunda biyoçeşitliliğin korunması ve ekosistem sağlığı için alınması gereken önlemler detaylıca verilmiştir. Özellikle proje alanında belirlenen endemik, nadir ve nesli tehlike altında olan türlerin korunması için yapılması gerekenler bilim insanları tarafından belirtilmiştir. Ancak ilgili dosyada belirtilen bu önlemlerin yapılacağına dair herhangi bir taahhüt verilmemiştir.

5.6. ÇED Raporunun Tesiste Bulunan Tankların Çevresel Etkileri Açısından Değerlendirilmesi:

5.6.1. Verilen taahhütlerin ve alınan önlemlerin teknik ve bilimsel açıdan yeterli olup olmadığının tespit edilmesi;

AKSA Akriklik bünyesinde hâlihazırda 11 adet kimyasal depolama tankı mevcuttur. Bu tanklardan 6 tanesinde Akrikonitril, diğerlerinde ise Vinil Asetat (2) ve Viniliden Klorür (VDC) (2) depolanmaktadır. Akrikonitril tanklarından en büyük hacimli olanı, 16.000 metreküp hacimli ve 8.500 ton kapasiteli 202G tankıdır. Akrikonitril tankları yüzer tavan sistemli olup, atmosfere açık değildir.

Söz konusu tankların periyodik bakımları güvenlik önlemleri API (Amerikan Petrol Enstitüsü) standartlarına göre yapıldığı görülmektedir.

2026 tankının 26.03.2015 tarihinde yapılan API 653 muayenesinde; tankın içten, dıştan ve tavanının görsel muayenesi, tankın birçok yerinde ultrasonik kalınlık ölçümleri (:0,2 mm belirsizlik ile), manyetik parçacık muayeneleri, sızdırmazlık kontrolleri ve korozyon taraması, diklik ve çökme ölçümleri, dairesellik ölçümleri yapılmıştır.

Tankın taban ve ring sacları LFET (Düşük yoğunluklu elektromanyetik teknik) yöntemi ile muayene edildiği ve tankın sismik hesaplarında, Yalova'nın 1. Derece deprem bölgesi olması dikkate alındığı belirtilmiştir.

Muayeneler esnasında yapılan incelemelerde;

* Tank merdivenleri ve yürüme basamakları tank gövdesine kaynatılmış fakat arada olması gereken destekleyici ped eksikliği,

* Tank dış yüzeyinde 700-800 mikron boya mevcut olmakla birlikte tankın üst kısımlarında ve merdiven altı kısımlarında boya kalkmaları meydana geldiği,

* Yüzer tavan saclarında boya kalkmaları ve korozyon başlangıcı,

* Manyetik parçacık muayenesi ile çatlak eksiklikleri tespit edilmiştir.

Söz konusu eksikliklerden bir kısmı giderilerek testler tekrarlanarak diğerlerinin yapılması belirtilmiştir.

Muayene sonrasında;

* Sac ortalama kalınlıklarının 1.donamda API 650 ve API 653 sınırları içerisinde kaldığı,

* Tankın sismik yüklere karşı dayanıklı olduğu,

* Tankın 190 km/h hızında rüzgara gövde ve tavanda oluşan yüklere karşı dayanıklı olduğu,

* Gözlenen çatlak onarıldıktan sonra hata belirtisi tespit edilmediği,

* Taban ve ring saclarında hata belirtisi tespit edilmediği,

* Taban eğiminin tahliye yönünde olduğu,

* Sızdırmazlık kontrollerinde hata belirtisine rastlanmadığı belirtilmiştir.

T.C.
BURSA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

Muayenelerde API 653 inspektörü ve Maden Yüksek Mühendisi görev almıştır. Uygulanan işlemlerin standartlara uygunluğu resimlenerek raporlanmıştır.

5.6.2. Tankların Deprem ve Patlama Analizleri;

İstanbul Teknik Üniversitesi öğretim üyeleri tarafından yapılan çalışmada, Viniliden klorür (VDC) tankı ve Akrilonitril depolayan 2001/202 G tankları için hem deprem hem de patlama analizleri yapılmıştır.

*VDC tankı ve 2001/202 G tankları patlama yüklerine karşı davranışları non-lineer sonlu elemanlar analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Yapılan çalışmada elde edilen sonuçlarda, VDC tankı olası patlama yükü değerlerinde (0.20 — 0.94 bar ve 200 ms patlama süresi kabulü ile) **deprem güçlendirmeli hali ile geçmeyeceği kanaatine varılmıştır.***

Ayrıca, deprem güçlendirilmesi olmadan VDC tankının 0.5bar - 200 ms'lik patlama yükü ile geçeceği hesaplanmıştır.

2001/202 G tankı gibi atmosferik tanklarda sıvı doluluk oranı patlama kapasitesine önemli oranda etki etmektedir. Bu tankın % 25 ve % 70 sıvı doluluk oranlarında 0.7bar - 200 ms ve 1.25bar - 200 ms patlama yükü değerlerinde geçeceği hesaplanmıştır.

202G tankının servis yükleri altında %70 doluluk oranı ile API 650 standardına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Deprem yönetmeliği de dikkate alınarak yapılan analizlerde “VDC tankındaki takviyenin yapılması ve eksik bulon (cıvatalı bağlantı) ve elemanların giderilmesi şartı ile”, DD-2 depremi altında güvenli davranış sergilediği belirtilmiştir.

Yapılan çalışmada, ABAOUS ve LS-DYNA kullanılmıştır. Kullanılan programlar, yapılan kabuller ve izlenen yöntem, gerçekçi bir tahmin elde etmek için kullanılan doğru yöntemlerdendir.

Tankların periyodik muayenelerinde uygulanan işlemlerin standartlara uygunluğu resimlenerek raporlanmıştır. Muayeneyi yapan kişiler yetkinliğe sahip kişiler olup, izlenen yöntemlerde standartlara aykırılık görülmemiştir. Teknik ve bilimsellik açısından API standartları ileri seviyededir.

6. SONUÇ ve KANAAT

*1. ÇED Raporu ve eklerinin (Toprak Koruma ve Arazi Değerlendirme Raporu, Klorofil değerlendirme raporu gibi) incelenmesi sonucunda, ÇED raporunun tarımsal özellikli eklerinin toprak-bitki ekseninde yapılan değerlendirilmesinde sunulan raporların bir TOPRAK KORUMA VE ARAZİ DEĞERLENDİRME çalışmasından ziyade bir durum değerlendirmesi olduğu görülmüştür. Her iki çalışmada da **referans olarak alınan örnekleme noktalarının uygun olmadığı görülmüştür.** Atmosferik emisyonların topraklarda önemli düzeyde **ağır metal birikimine katkı sağladığı görülmüştür.** OSB alanı ve çevresinin 5403 sayılı yasaya göre **MUTLAK TARIM ARAZİSİ**, arazi kullanım kaabiliyet sınıflamasına göre ise II. sınıf nitelikte (potansiyel olarak I. Sınıf) olduğu tespit edilmiştir.*

2. ÇED Raporu ve ekleri ile ilgili olarak yapılan araştırmalar neticesinde ÇED Raporu ile eklerinin Jeoloji-Hidrojeoloji disiplini yönünden teknik olarak yeterli olduğu anlaşılmıştır. Projenin uygulanması sırasında ihtimam ve önem gösterilmesi gerekli kısımlara yukarıda değinilmiştir. Bu hususlar göz önünde bulundurularak projenin uygulanması durumunda herhangi bir olumsuz durum ile karşılaşılması beklenmemektedir.

*3. Gerek fiziki yapılar gerekse ÇED Raporu ve ekleri ile ilgili olarak yapılan araştırmalar neticesinde projenin ve ÇED Raporu ile eklerinin **meteoroloji disiplini yönünden teknik olarak makul olmadığı ve bilimsel bir şekilde hazırlanmadığı/tatbik edilmediği anlaşılmıştır.** Söz konusu tesisin bulunduğu bölgede bulunan diğer kirleticilerle birlikte değerlendirilerek meteorolojik inceleme yönüyle **kümülatif emisyon hesabının bölgeyi temsil edecek şekilde yapılmadığı**, bu hesaplamalar sonucunda ulaşılan değerlerin ise tamamen tesis dışındaki bir lokasyonda çalıştırılan bir Hava Kirliliği Dağılım Modeli sonuçlarında dayalı elde edilen tamamen “hayali veya gerçekçi olmayan” Sanayi Kaynaklı Hava*

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nde öngörülen sınır değerlerinde verilmişse de, gerçeğe aykırı bulunmuştur. ÇED Raporunun Meteoroloji disiplini ile ilgili bölümlerinin ve eklerinin ilgili mevzuata uygun olmadığı, bilimsel ilkeler çerçevesinde yeterli olmadığı ve değerlendirmeye elverişli olmadığı kanaatine varılmıştır.

4. Davaya konu olan projenin hava kirliliğine etkisini tespit etmek için gerçekleştirilen ölçümler, modelleme sonuçları ve akademik görüşleri yansıtan hava kalitesi modelleme raporu, Yalkim İhtisas OSB'de gerçekleştirilecek kapasite artışının, bölgeden kaynaklanan hava kirletici emisyonlarını arttırabileceğini göstermektedir. Ancak gerçekleştirilen ölçümler ve modelleme sonuçları "Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliği Kontrol Yönetmeliği"nin temel unsurları ve sınır değerleri kapsamında değerlendirildiğinde, Yalkim İhtisas OSB'de planlanan kapasite artışından kaynaklı emisyonların hava kalitesine katkı değerlerinin yörede olumsuz bir etki yaratmayacak düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

5. ÇED raporunda flora ve fauna ile ilgili olarak yapılan çalışmalar, biyoçeşitliliğin korunması için alınması gereken önlemler büyük ölçüde verilmiştir. Planlanan kapasite artırımının sucul ekosistem üzerine olası etkileri de, rapor tarihi dikkate alındığında yeterli düzeyde verilmiştir. Ancak, günümüzde **Marmara Denizinin "Özel Çevre Koruma Alanı"** kapsamına alınması nedeniyle **deniz ekosistemi ile ilgili yeniden değerlendirme yapılması gerektiği düşünülmektedir.** Özellikle desalinizasyon ünitesinden kaynaklı atıkların bertarafı ile ilgili bilimsel somut verilerin sunulması gerekmektedir. Bununla birlikte, hem sucul ekosistemin korunması hem de fauna ve flora türlerinden nadir, endemik ve nesli tehlike altında olan türlerin korunmasıyla ilgili verilmesi gereken **taahhütlerin eksik olduğu tespit edilmiştir.**

6. Tankların deprem analizleri, deprem yönetmeliği göz önünde bulundurularak tamamlanmıştır. Patlama analizlerinde hesaplanan değerler için mutlak doğru ya da mutlak yanlış ifadelerinin kullanılması mümkün değildir. Burada amaç, doğru yaklaşımlar ile gerçeğe en yakın sonucu elde etmektir. Hem sonlu elemanlar modeli hem de ampirik formüller kullanılarak yapılan çalışmadaki kabuller, hesaplamalar ve izlenen yöntem bilirkişi heyeti tarafından teknik ve bilimsel açıdan yeterli görülmüştür.

Dosya kapsamındaki tüm bilgi ve belgeler ile keşif incelemesi bir bütün olarak değerlendirildiğinde **ÇED raporunun gereken yeterlilikte hazırlanmadığına** kanaat getirilmiştir." şeklinde tespit ve değerlendirmelerine yer verildiği görülmüştür.

Bilirkişi raporu taraflara tebliğ edilmiş olup, taraflar tarafından rapora yapılan itirazlar yerinde görülmeyerek, söz konusu rapor, Mahkememizce de hükme esas alınabilir nitelik ve yeterlilikte bulunmuştur.

Bu durumda, dava dosyasında bulunan tüm bilgi ve belgeler birlikte değerlendirildiğinde; YALKİM OSB ve çevresine ait 1/100000 ölçekli 1938 sınıflama sistemine göre tanımlanmış taslak toprak haritasına göre tüm alanın I. Sınıf olarak sınıflandırıldığı, Tabansuyu seviyesinden kaynaklı II. Sınıf olarak sınıflandırılan alan POTANSİYEL olarak (drenaj kanalları ile tabansuyu seviyesinin düşürüldüğü fiziki ıslah sonucunda) I. Sınıf nitelikte olduğu, 5403 sayılı yasaya göre alan SULU MUTLAK TARIM ARAZİSİ niteliğinde olduğu, YALKİM OSB alanı mevcut haliyle II. Sınıf potansiyel olarak I. Sınıf nitelikte olup hiçbir şekilde kentsel ve endüstriyel alan olarak kullanılmaması gereken arazilerden olduğu, Ağır metallere ilişkin olarak toprak analiz ve değerlendirme indekslerine yer verilmediği, Ağır metaller yönünden toprak örneklerinin kıyaslanması için alınan referans noktasının uygun olmadığı, Yalkim OSB ye yakın T1,T2 ve T3 nolu örnekleme noktalarından alınan örneklerde ağır metal içeriklerinin diğer noktalarla kıyaslandığında oldukça yüksek olduğu, Bazı ağır metallerde sınır değerlerine gelmiş olmasının 255 bacadan çıkan emisyonun minimize edilmesi amacıyla alınan önlemlerin yeterli olmadığını gösterdiği, Bölgedeki yeraltı su seviyelerinin yüksek olması ve zemin özelliklerinin olumsuz olması nedeniyle inceleme alanında gerçekleştirilecek yapılaşma faaliyetlerinde, "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelik" esaslarına titizlikle uyulması gerektiği, Hava Kalitesi Dağılım Modelin dayandığı meteorolojik özellikler ve bölgenin iklimsel dağılımında

T.C.
BURSA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

sadece 1(bir) istasyonun kullanılmış olmasının tesisin bulunduğu geniş bir alan kaplayan yerin iklimsel özelliklerinin ÇED raporunda değerlendirilmesinin Meteoroloji disiplini uygun olmadığı, Hava Kalitesi Dağılım Modelinin meteoroloji bilimi açısından fiziksel alt yapısının zayıf olduğu, tesisin enerji elde etmek için kullandığı yakıttan kaynaklı kirlilik emisyonlarının bölgenin meteorolojik koşullarına yönelik etkilerinin ortaya konulması adına yetersiz ve elverişli olmadığı, ÇED raporuna itimat edilemez olduğu, Söz konusu santralin bulunduğu bölgenin hava açısından mevcut kirlilik yükünün belirlenmesi aşamasında hava kalitesi tespit çalışmasının yapılmadığı, Flora ve Fauna değerlendirmesinde eksik ve çelişkili bilgiler olduğu, 4758 nolu Cumhurbaşkanı Kararı ile Marmara Denizi "Özel Çevre Koruma Bölgesi" kapsamına alındığı, Cumhurbaşkanı kararı dikkate alınarak, ÇED raporunda ilgili bölümlerin güncellenmesi gerekli olduğu, ÇED raporunda RO ünitesinden gelen suyun tuzluluk değerinin belirtilmediği, deniz suyu ölçümlerinde tuzluluk ölçümü yapılmadığı, Kapasite artırımında planlanan 2. RO ünitesinden kaynaklı tuzluluk yükünün belirlenmesi ve ekosistem üzerine etkilerinin bilimsel olarak değerlendirilmediği, Özel Çevre Koruma Bölgesi kapsamına alınan Marmara Denizi'nin mevcut durumu dikkate alındığında dışarıdan yapılacak her türlü fazla yükün önemli ekolojik tahribatlara neden olacağı, Raporda, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununun 7. ve 20. Maddeleri hükümleri ile Su Ürünleri Yönetmeliğinin ilgili hükümlerine göre alınacak tedbirlerin neler olduğu hakkında bilgi verilmediği, Bu nedenle alınan önlemlerin teknik ve bilimsel açıdan yeterli olup olmadığı değerlendirilemediği, RO ünitesinden gelen konsantre suyun (yüksek tuz derişimindeki) bertarafı için önerilen yöntem (soğutma suyu ile birleştirilerek deniz canlıları için zararsız hale getirileceği) bilimsel açıdan doğru ve yeterli olmadığı, RO prosesinden gelen suyun tuz derişimi hakkında bilimsel bilgi verilmediği, Ayrıca bu suyun soğutma suyu ile birleştirildiğindeki son tuz derişimi de belirtilmediği, ÇED raporunda biyoçeşitliliğin korunması ve ekosistem sağlığı için alınması gereken önlemlerin yapılacağına dair herhangi bir taahhüt verilmediği, VDC tankı ve 2001/202 G tankları patlama yüklerine karşı davranışları non-lineer sonlu elemanlar analizi yöntemi kullanılarak incelendiğinde VDC tankı olası patlama yükü değerlerinde (0.20 - 0.94 bar ve 200 ms patlama süresi kabulü ile) deprem güçlendirmeli hali ile geçmeyeceği, TOPRAK KORUMA VE ARAZİ DEĞERLENDİRME çalışmasında referans olarak alınan örnekleme noktalarının uygun olmadığı, Atmosferik emisyonların topraklarda önemli düzeyde ağır metal birikimine katkı sağladığı, Söz konusu tesisin bulunduğu bölgede bulunan diğer kirleticilerle birlikte değerlendirilerek meteorolojik inceleme yönüyle kümülatif emisyon hesabının bölgeyi temsil edecek şekilde yapılmadığı, bu hesaplamalar sonucunda ulaşılan değerlerin ise tamamen tesis dışındaki bir lokasyonda çalıştırılan bir Hava Kirliliği Dağılım Modeli sonuçlarında dayalı elde edildiği, gerçeğe aykırı bulunduğu, ÇED Raporunun Meteoroloji disiplini ile ilgili bölümlerinin ve eklerinin ilgili mevzuata uygun olmadığı, bilimsel ilkeler çerçevesinde yeterli olmadığı ve değerlendirmeye elverişli olmadığı, Marmara Denizinin "Özel Çevre Koruma Alanı" kapsamına alınması nedeniyle deniz ekosistemi ile ilgili yeniden değerlendirme yapılması gerektiği, desalinizasyon ünitesinden kaynaklı atıkların bertarafı ile ilgili bilimsel somut verilerin sunulmadığı, hem sucul ekosistemin korunması hem de fauna ve flora türlerinden nadir, endemik ve nesli tehlike altında olan türlerin korunmasıyla ilgili verilmesi gereken taahhütlerin eksik olduğu, bölgede bulunan iki dere ile ilgili önce hidrolojik sonrasında hidrolik çalışmaların yapılması ve bu şekilde detaylı bir irdelemenin gerçekleştirilmesinin zaruri olduğu, taşkın frekans analizinin yapılması ve çeşitlik tekerrür sürelerine sahip taşkın debilerinin belirlenmesi gerektiği, 1988 yılında AKSA Akriik kimya sanayi A.Ş. tanklar merkez alınarak r-1200 m. yarıçaplı Sağlık Koruma Bandı tayin edildiği ve halihazırda geçerli olduğunun belirtildiği, 1200 m. yarıçaplı Sağlık Koruma Bandının genişliğinin yaklaşık 200 Hektar gibi büyük bir alana denk geldiği, Çevre Düzeni Planında gösterildiği gibi alanın büyük kısmı OSB sınırlarında kaldığı geri kalan kısmı ise Askeri Yasak Bölge ve tarımsal alanda kaldığı, hali hazırda bu sınırların içinde kısmi yapılaşma olduğu, Sağlık Koruma Bandının mülkiyeti kısıtlayıcı özelliğini de dikkate alarak bu bölgeler için alınacak önlemler raporda belirtilmediği, Topoğrafik eğimin %5 den küçük genel de de 1 ve 2 derece arasında olan delta alüvyonlarında kurulduğu bilinen bölgede 5 dereceden düşük eğimli alüvyon zeminlerde sivilaşma riski

T.C.
BURSA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

yüksek olduğu, zeminlerdeki sınıvlaşma analizlerinde Özellikle 7.0 büyüklüğü ve 0.30 g'lik ivme değerlerinin aşılması durumunda, kıyı kesiminin büyük kısmı sınıvlaşma tehlikesi yüksek alanlar olarak belirlendiği, hazırlanan ÇED raporu içinde bu durumların risk analizleri ve risk değerlendirmeleri, yapılacak koruma veya düzeltme çalışmalarının detaylı anlatılmadığı, Faaliyet alanına en yakın yerleşim yeri batıda 200 m mesafede bulunan Altinkum Mahallesi olduğu, faaliyet alanı her iki sınırında (doğu ve batı) tarım parselleri bulunduğu, Altinkum mahallesi, Taşköprü yerleşim birimleri ve bazı diğer sanayi kuruluşlarının da faaliyet alanına çok yakın konumda olduğu, Dava konusu faaliyet alanı doğu ve batı sınırlarında yer alan tarım arazilerinde ve yakın çevrede yoğun tarımsal üretim (meyvecilik, bahçe ve tarla tarımı) yapıldığı, sonuç olarak ÇED raporunun gereken yeterlilikte hazırlanmadığı kanaatine varıldığı, İhtisas OSB'de faaliyet gösteren ve gösterecek olan sektör grubunda ve bu sektör grubuna dahil alt sektörlerde yeni tesislerin kurulması veya kapasite artışı olması durumunda, işletmelerin ÇED sürecine dahil edilmeyecek, mevcut İslah OSB konulu ÇED Olumlu görüşünden yararlanacağı, çevresel etki değerlendirilmesinin yönetmelik gereği yapılmayacağı, dolayısıyla müdahil şirket tarafından gerçekleştirilmesi planlanan ve ÇED olumlu kararına konu olan projenin çevresel etkilerinin yeterince irdelenmediği, bu konuda hazırlanan ÇED raporunun da bilimsel ve teknik yönden tatmin edici düzeyde yeterli bilgileri ihtiva etmediği hususları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, davaya konu kararda hukuka uyarlık bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Diğer yandan; 2577 sayılı Kanun'un 26/2 maddesinde " *Yalnız öleni ilgilendiren davalara ait dilekçeler iptal edilir.*" kuralı bulunduğundan, davacıardan Arif EKİM 02.06.2023 tarihinde vefat etmiş olduğundan, bu durumda, Arif EKİM yönünden 2577 sayılı Kanun'un 26/2 maddesi doğrultusunda **dilekçenin iptaline** karar verilmesi gerekmektedir.

KARAR SONUCU:

Açıklanan nedenlerle;

1) Dava konusu işlemin **İPTALİNE**,

2) Davacıardan Arif EKİM yönünden 2577 sayılı Kanun'un 26/2 maddesi uyarınca

DİLEKÇENİN İPTALİNE,

3) Aşağıda dökümü yapılan 20.170,10-TL yargılama giderinin ve karar tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca duruşmalı işler için belirlenen 20.900,00-TL vekalet ücretinin davalı idareden alınarak davacılarla verilmesine,

4) Aşağıda dökümü yapılan 279,30-TL müdahil yargılama giderinin ise müdahil üzerinde bırakılmasına,

5) Resmi posta ve Hazineden karşılanan 44.800,00-TL yargılama giderinin davalı idareden tahsili için kararın kesinleşmesinden sonra ilgili merciye müzekkere yazılmasına,

6) Artan posta avansının talep edilmesi halinde derhal aksi halde kararın kesinleşmesinden sonra taraflara iadesine,

7) 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20/A. maddesi uyarınca kararın tebliğini izleyen günden itibaren (15) gün içerisinde **Danıştay nezdinde temyiz açık olmak üzere**, 09/11/2023 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

T.C.
BURSA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/1990

KARAR NO : 2023/1394

<u>YARGILAMA GİDERLERİ</u>		:
Başvurma Harcı	:	54,40 TL
Karar Harcı	:	54,40 TL
Vekalet Harcı	:	7,80 TL
Y.D. Harcı	:	89,60 TL
Keşif Harcı	:	839,80 TL
Bilirkişi Ücreti	:	13.050,00 TL
Yol Gideri	:	1.200,00 TL
Temyiz Başvurma Harcı	:	397,80 TL
Temyiz Karar Harcı	:	168,30 TL
Temyiz YD Harcı	:	133,00 TL
Posta Gideri	:	4.176,00 TL
TOPLAM	:	20,171,10 TL

<u>YARGILAMA GİDERLERİ (Müdahil)</u>		:
Başvurma Harcı	:	59,30 TL
Vekalet Harcı	:	20,00 TL
Posta Gideri	:	200,00 TL
TOPLAM	:	279,30 TL

<u>HAZİNE DEN KARŞILANAN GİDERLER :</u>		:
Bilirkişi Ücreti	:	43.000,00 TL
Yol Gideri	:	1.800,00 TL
TOPLAM	:	44.800,00 TL